
9 mei 2017

Documentnummer : 2017-040935

Nummer / 2017

Dossiernummer : k2944

Voordracht van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten van Groningen over de stand van zaken Aanpak Ring Zuid en het voorstel tot uitvoering van de no regret maatregel optimalisatie fiets- en voetgangerstunnel Esperanto.

1. Samenvatting

In deze voordracht wordt u geïnformeerd over de stand van zaken rond het project Aanpak Ring Zuid. Uitgelegd wordt o.a. waarom wij meer tijd nemen voor het herijkingsbesluit. Dit heeft tot gevolg dat wij u vragen, vooruitlopend op het herijkingsbesluit, in te stemmen met het uitvoeren van de no regret maatregel voor de optimalisatie fiets- en voetgangerstunnel Esperanto.

2. Doel en wettelijke grondslag

Uw Staten worden gevraagd kennis te nemen van de stand van zaken rond het project Aanpak Ring Zuid en in te stemmen met het uitvoeren van de no regret maatregel voor de optimalisatie fiets- en voetgangerstunnel Esperanto. Omdat er werkzaamheden worden uitgevoerd voor één van de drie optimalisaties (en hiervoor kosten worden gemaakt), die eigenlijk pas na het herijkingsbesluit zouden plaatsvinden, vragen wij daarvoor uw goedkeuring.

3. Procesbeschrijving en planning

Eind maart dit jaar informeerden we u over de wijziging op het Tracébesluit over Aanpak Ring Zuid en in oktober vorig jaar hebben we u de aanpak van Combinatie Herepoort en het traject voor de komende periode geschetst. Inmiddels hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan, die aanleiding zijn om u bij te praten. Enerzijds is er meer tijd nodig om het herijkingsbesluit zorgvuldig voor te bereiden en schuift dit moment op van begin juli naar begin november 2017. Anderzijds biedt ons dit de mogelijkheid een aantal kansen te benutten die uit de alliantie met de aannemer zijn voortgekomen, namelijk de realisatie van een fietstunnel bij de Papiermolen onder de zuidelijke ringweg door en een verbeterde vormgeving van vijf viaducten.

Het herijkingsbesluit is een beheersmaatregel die Rijkswaterstaat, provincie en gemeente met elkaar hebben afgesproken. In het kader van deze herijking wordt een jaar na gunning in beeld gebracht hoe het project er financieel voor staat. Dat is dan goed in te schatten, omdat de belangrijkste risico's zich vaak in het voorbereidende jaar voordoen en daarnaast nadere ontwerputwerkingen beschikbaar zijn. Dit is ook het go-no go moment voor de drie optimalisaties: groen Julianaplein, fiets- en voetgangerstunnel Esperanto en de volledige aansluiting van de Europaweg. Zoals wij aan u hebben gemeld in onze brief van 28 maart 2017 maken de drie optimalisaties deel uit van de aanbidding van Combinatie Herepoort en kunnen deze naar verwachting binnen het beschikbare budget worden gerealiseerd.

De no regret maatregel voor de optimalisatie fiets- en voetgangerstunnel Esperanto houdt in dat er ter hoogte van de spoorwegovergang een spoordek (wand en dak) wordt aangelegd. Door in augustus te starten met het uitvoeren van deze no regret maatregel kan dit meeliften met de werkzaamheden tijdens de lange buitendienststelling van het spoor in augustus voor de aanleg van de Helperzoomtunnel. Hiermee wordt voorkomen dat later nog een lange buitendienststelling nodig is.

Gelet op bovenstaande en omdat er meer tijd wordt genomen voor het herijkingsbesluit (zie hoofdstuk 6) moet de no regret maatregel voor de optimalisatie fiets- en voetgangerstunnel Esperanto uit de herijking worden gehaald, om gebruik te kunnen maken van de buitendienststelling van het spoor deze zomer.

4. Begroting

Dit onderwerp valt onder het thema Mobiliteit en Infrastructuur van het programma Bereikbaar Groningen van de begroting 2017.

5. Inspraak/participatie

Ondertussen is er sprake van intensieve communicatie van de projectorganisatie Aanpak Ring Zuid en de aannemer Combinatie Herepoort met omwonenden en andere belanghebbenden. Zie voor een uitgebreide toelichting hoofdstuk 6.

6. Nadere toelichting

Eind maart dit jaar informeerden we u over de wijziging op het Tracébesluit over Aanpak Ring Zuid en in oktober vorig jaar hebben we u de aanpak van Combinatie Herepoort en het traject voor de komende periode geschetst. Inmiddels hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan, die aanleiding zijn om u in deze voordracht bij te praten. Enerzijds is er meer tijd nodig om het herijkingsbesluit zorgvuldig voor te bereiden en schuift dit moment op van begin juli naar begin november 2017. Anderzijds biedt ons dit de mogelijkheid een aantal kansen te benutten die uit de alliantie met de aannemer zijn voortgekomen, namelijk de realisatie van een fietstunnel bij de Papiermolen onder de zuidelijke ringweg door en een verbeterde vormgeving van vijf viaducten. In deze voordracht lichten wij u dit nader toe.

Herijkingsbesluit

Het herijkingsbesluit is een beheersmaatregel die Rijkswaterstaat, provincie en gemeente met elkaar hebben afgesproken. In het kader van deze herijking wordt een jaar na gunning in beeld gebracht hoe het project er financieel voor staat. Dat is op dat moment goed in te schatten, omdat de belangrijkste risico's zich vaak in het voorbereidende jaar voordoen. Dit is ook het go-no go moment voor de drie optimalisaties: groen Julianaplein, fiets- en voetgangerstunnel Esperanto en de volledige aansluiting van de Europaweg op de zuidelijke ringweg. In het contract met Combinatie Herepoort is namelijk de mogelijkheid opgenomen om bij het herijkingsmoment één of meer optimalisaties niet uit te voeren, als het risicoprofiel hiertoe aanleiding geeft.

Combinatie Herepoort en projectorganisatie Aanpak Ring Zuid hebben aangegeven meer tijd nodig te hebben voor het aanleveren van het herijkingsdossier. Dit heeft verschillende oorzaken. Zo zijn door de projectorganisatie Aanpak Ring Zuid diverse wijzigingen van de beheerders doorgevoerd en is het Wijzigings-Tracébesluit (WOTB) verstraagd. De Combinatie Herepoort heeft meer tijd nodig gehad voor het opstarten van de organisatie, het implementeren van het kwaliteitsmanagementsysteem en het uitwerken van de ontwerpen. Ook is tijd geïnvesteerd in het uitwerken van kansen in het kader van de alliantie. Voor de stuurgroep Aanpak Ring Zuid staan zorgvuldigheid en kwaliteit voorop. Daarom hebben wij nu de keuze gemaakt extra tijd te nemen, om begin november 2017 een goed gefundeerd herijkingsbesluit te kunnen nemen.

Alliantie en kansen

Als extra beheersmaatregel hebben wij aanvullend op het Design & Construct contract in oktober 2016 een zogenaamde alliantie met Combinatie Herepoort gesloten. De alliantie is er op gericht om een aantal opdrachtgevers en opdrachtnemersrisico's gezamenlijk te beheersen vanuit een speciaal daarvoor ingesteld alliantiefonds. Naast risicobeheersing is vanuit de alliantie ook samen gezocht naar verbeteringen van het ontwerp. Daarbij is de aannemer uitgedaagd om met innovatieve ideeën te komen. Dit heeft geresulteerd in twee kansen voor het project. Bijkomend voordeel van het opschuiven van het herijkingsmoment is dat dit de ruimte biedt om deze twee kansen zonder extra tijdsverlies uit te voeren. Het gaat om de realisatie van een fietstunnel de Papiermolen onder de zuidelijke ringweg door en verbeterde vormgeving van vijf viaducten.

Fietstunnel Papiermolen

Een fietstunnel bij de Papiermolen is een langgekoesterde wens van omwonenden en de gemeenteraad. In het vigerende Tracébesluit verdwijnt de huidige fietstunnel in het verlengde van de Merwedestraat, omdat de ringweg daar vanwege de verdiepte ligging een stuk lager komt te liggen. Uit onderzoek van de projectorganisatie kwam destijds naar voren dat de tunnel op deze plek niet op een acceptabele en veilige manier was in te passen. Ter vervanging van deze fietstunnel is daarom een voetgangersbrug over de zuidelijke ringweg in het Tracébesluit opgenomen.

Na een uitgebreid en intensief onderzoek is Combinatie Herepoort tot de conclusie gekomen dat een fietstunnel toch mogelijk is. Deze wijkt weliswaar op onderdelen af van de eerder

geformuleerde uitgangspunten, maar voldoet aan de normstellingen van CROW ten aanzien van fietscomfort, fiets- en sociale veiligheid. In het plan van Combinatie Herepoort ligt de tunnel in het verlengde van de Merwedestraat. Daarbij wordt de verbindingsweg naast de Maaslaan verhoogd, en worden – in afwijking van eerdere verkenningen - de Maaslaan en de Merwedestraat bij de noordelijke ingang van de tunnel verlaagd. Dit nieuwe ontwerp betekent wel dat er opnieuw kabels en leidingen verlegd moeten worden. Bovendien worden de parkeerplaatsen anders gesitueerd. Aan de zuidkant is de hellingbaan minder stijl geworden en daardoor beter inpasbaar. Er moet nog worden gezocht naar een optimale inrichting van het gebied rond de passage en de inrichting van de tunnel. Zie bijlage voor een aantal impressies.

Wij hebben het ontwerp van Combinatie Herepoort laten onderzoeken op maakbaarheid, sociale veiligheid en andere risico's. De uitkomsten zijn positief. Bovendien hebben wij het Kwaliteitsteam gevraagd om een beoordeling. In dit team zitten deskundigen vanuit de drie overheden op het gebied van ruimtelijke kwaliteit. Zij adviseren de stuurgroep al sinds 2010 over het project. Het Kwaliteitsteam beoordeelt de ruimtelijke kwaliteit van deze kans als positief. Het Kwaliteitsteam geeft aan dat het zorgvuldig inpassen van hellingbanen in de omgeving leidt tot een goede oplossing voor een volwaardige fietsverbinding met groeipotentie. De nieuwe verbinding in het huidige plan in de vorm van een voetgangersbrug heeft niet dezelfde functionaliteit en is minder goed verenigbaar met het wegbeeld van een 'parkway' zoals beoogd bij de ombouw van de ringweg. Op basis van de alle uitkomsten, de forse verbetering van de functionaliteit en het grote belang dat de omwonenden hieraan hechten, zijn wij zeer content met de nieuwe oplossing.

Voor realisatie van de fietstunnel is opnieuw een wijziging van het Tracébesluit nodig. Daarnaast vraagt het een investering van € 4 miljoen (excl. BTW). In de Realisatieovereenkomst tussen het Rijk, de provincie en de gemeente is afgesproken dat wijzigingen van de projectscope alle kosten voor rekening en risico komen van de vragende partij (artikel 5.5). Met de projectpartners is afgesproken dat de gemeente – bij goedkeuring van de gemeenteraad - de investeringskosten van de fietstunnel voor zijn rekening neemt, tegen een vaste prijs van € 4 miljoen excl. BTW. Binnen het gevraagde krediet is een bedrag van € 0,75 gereserveerd om de aantrekkelijkheid en sociale veiligheid van de fietstunnel verder te vergroten. Met de realisatie van de fietstunnel zal de nieuwe voetgangersbrug over de zuidelijke ringweg komen te vervallen.

Betere vormgeving vijf viaducten

De andere kans die kan worden benut betreft een wijziging van vormgeving van vijf viaducten, zodat deze beter in de omgeving passen. De nieuwe ontwerpen gaan uit van kleinere overspanningen en minder steunpunten. Dit is gunstig voor de ruimtelijke kwaliteit, de sociale veiligheid en de onderhoudbaarheid voor de beheerder. Het gaat om de viaducten over de Concourslaan, het Noord-Willemskanaal, de Brailleweg, de Paterswoldseweg en het Europaplein. De viaducten Concourslaan en Paterswoldseweg zouden in eerste instantie worden aangepast (renovatie). Inmiddels is gebleken dat de staat van de kunstwerken zodanig is, dat hergebruik en renovatie relatief duur is. Vernieuwing is daarmee vanuit risicobeheersing verstandig. Omdat daarmee deze kunstwerken alle vijf worden vernieuwd, is de ruimte ontstaan om deze als één familie vorm te geven. Daarbij kan de afwerking en uitstraling van de kunstwerken, evenals de onderlinge ruimtelijk samenhang, sterk worden verbeterd (zie bijlage voor impressies). De verbeterde vormgeving wordt door het Kwaliteitsteam als zeer positief beoordeeld. Door het bouwen van nieuwe kunstwerken worden hoge renovatiekosten van de bestaande kunstwerken Concourslaan en Paterswoldseweg en de risico's voor Combinatie Herepoort en Aanpak Ring Zuid voorkomen. De extra kosten van de nieuwe vormgeving kunnen daarom uit het al beschikbaar gestelde alliantiefonds worden bekostigd.

No regret maatregel optimalisatie fiets- en voetgangerstunnel Esperanto

De optimalisatie fiets- en voetgangerstunnel Esperanto behelst de aanleg van een fiets- en voetgangerstunnel onder het spoor op de plek van de huidige Esperantokruising, die dicht gaat. Deze tunnel verbindt De Linie/Oosterpoort met het Sterrebos, Kempkensberg en de Hereweg. Door het doorschuiven van de herijking ligt besluitvorming omtrent de realisatie van de drie optimalisaties groen Julianaplein, fiets- en voetgangerstunnel Esperanto en de volledige aansluiting van de Europaweg voor in november 2017.

In augustus 2017 is in verband met de aanleg van de Helperzoomtunnel een lange buitendienststelling van het spoor gepland. Door deze buitendienststelling ook te gebruiken voor werkzaamheden voor de Esperanto tunnel kan toekomstige overlast beperkt, worden geen onnodige kosten gemaakt en kan worden voorkomen dat later nog een lange buitendienststelling van het spoor noodzakelijk is.

Wij vragen u in dit kader (in bijgaande voordracht) de zogenaamde no regret maatregel voor optimalisatie fiets- en voetgangerstunnel Esperanto uit de herijking (november 2017) te mogen halen, zodat deze werkzaamheden tijdens de buitendienststelling van het spoor in augustus 2017 kunnen worden uitgevoerd. Het betreft het gedeeltelijk aanleggen van de tunnel (spoordek, wand en dak).

Gevolgen voor de planning

Door het verschuiven van het herijkingsmoment met vier maanden schuift de openstellingsdatum in 2021 tevens vier maanden naar achter. Dit komt doordat de werkzaamheden aan de verdiepte ligging pas ná herijking mogen starten. De deadline voor oplevering (eind 2021) verschuift voorsnog niet. Vooruitlopend op het herijkingsbesluit starten na de zomervakantie wel de geplande voorbereidende werkzaamheden ten behoeve van de aanleg van tijdelijke wegen, zoals het aanbrengen van voorbelasting, het leggen van fundering van hulpbruggen en het verplanten en kappen van bomen. Dit alles uiteraard onder voorbehoud van het tijdig verkrijgen van de benodigde vergunningen. Ook de al gestarte werkzaamheden aan de op- en afrit P&R Hoogkerk, de Helperzoomtunnel en de omgeving Griffeweg gaan onverminderd door. Daarnaast zullen tijdens de treinvrije periode in augustus werkzaamheden plaatsvinden ter hoogte van de spoorwegovergang Esperantostraat.

Communicatie

Ondertussen is er een voortdurende en intensieve communicatie van de projectorganisatie Aanpak Ring Zuid en Combinatie Herepoort met omwonenden en andere stakeholders. Hierbij wordt richting weggebruikers samen opgetrokken met Groningen Bereikbaar. In februari heeft Combinatie Herepoort vier inloopbijeenkomsten in de wijken georganiseerd over de aanleg van de tijdelijke wegen. Ook is er regelmatig contact met de speciaal hiervoor opgerichte wijkplatforms. In april heeft de projectorganisatie in twee informatiebijeenkomsten en een inloopspreekuur aandacht besteed aan de terinzagelegging van het gewijzigde Ontwerp-Tracébesluit ten behoeve van de optimalisaties groen Julianaplein en de volledige aansluiting Europaweg op de zuidelijke ringweg. In mei vinden inloopbijeenkomsten plaats over de aanstaande werkzaamheden in de omgeving van de Oosterpoort, de Meeuwen, de Herewegbuurt en de Linie. Ook zal Combinatie Herepoort nog voor de zomervakantie een publieksbijeenkomst organiseren over het onderwerp schade en monitoring van schade. Verder stelt Combinatie Herepoort BLVC plannen (Bereikbaarheid, Leefbaarheid, Veiligheid en Communicatie) op over zowel het ontwerp als de uitvoeringsfase, en zal die bespreken met de omwonenden. De BLVC-plannen zullen worden gepubliceerd op www.aanpakringzuid.nl.

Voor de direct omwonenden van de fietstunnel Papiermolen wordt op 22 mei 2017 een informatiebijeenkomst georganiseerd, waarin het schetsontwerp wordt gepresenteerd. Ook het voorlopig ontwerp en het ontwerp in het kader van het nieuwe Ontwerp-Tracébesluit zal met de direct omwonenden worden afgestemd.

Tot slot zijn wij blij dat met de creatieve inbreng van de Combinatie Herepoort twee kansen gerealiseerd kunnen worden. Deze dragen bij aan het verbeteren van de aanpak van de zuidelijke ringweg.

7. Voorstel

Wij stellen u voor het in ontwerp bij deze voordracht gevoegde besluit vast te stellen.

Groningen, 9 mei 2017

Gedeputeerde Staten van Groningen:

F.J. Paas , voorzitter.

H.J. Bolding , secretaris.

Behandeld door : J. Lingbeek
Telefoonnummer : 050 316 4605
e-mail : j.lingbeek@provinciegroningen.nl

Bijlagen bij de voordracht

Nr.	Titel	Soort bijlage
1	Impressie van de kunstwerken	Tekening

Provinciale Staten van Groningen:

Gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 9 mei 2017, 2017-040935, BO.

Besluiten:

Vooruitlopend op het herijkingsbesluit voor Aanpak Ring Zuid in te stemmen met het uitvoeren van de no regret maatregel voor de optimalisatie fiets- en voetgangerstunnel Esperanto.

Groningen,

Provinciale Staten voornoemd:

F.J. Paas, voorzitter

H. Engels-van Nijen, griffier

Bijlagen bij het besluit
Impressie kunstwerken